

Problemy dzieci, których rodzice wyjeżdżają do pracy za granicę

Em. Prof. UW dr hab. Krystyna Ostrowska

Ogólna informacja o prowadzonych badaniach

- ▶ W latach 2010, 2013 i 2016 Ministerstwo Edukacji Narodowej zleciło rozpoznanie sytuacji opiekuńczej, edukacyjnej i wychowawczej dzieci, których rodzice wyjechali/ wyjeżdżają do pracy zarobkowej za granicę .

Szczegółowymi celami podejmowanych badań było :

- ▶ Rozpoznanie skali takich wyjazdów.
- ▶ Ustalenie, kto najczęściej wyjeżdża.
- ▶ Ustalenie, kto sprawuje opiekę na dzieckiem / dziećmi w tym czasie.
- ▶ Rozpoznanie na jakie trudności napotyka szkoła w związku z nieobecnością rodzica/rodziców.
- ▶ Rozpoznanie jakie przeżycia i trudności towarzyszą dzieciom.
- ▶ Rozpoznanie udzielanej dzieciom pomocy.

Metodologia badania

- ▶ Badania miały charakter ankietowy, drogą internetową.
- ▶ Pierwsze dwa skierowane były do dyrektorów placówek oświatowych i nauczycieli, badanie z 2016 roku skierowane było także do uczniów wylosowanych szkół.
- ▶ Badanie z roku 2010 skierowane było do wszystkich placówek oświatowych w 16 województwach.
- ▶ Badanie z 2013 roku obejmowało 10% placówek z każdego województwa.
- ▶ Badanie 2016 roku obejmowało 10% placówek z województw o najwyższym i najniższym wskaźniku wyjazdów rodziców odnotowanych w badaniu 2013. Obejmowało także wszystkich uczniów od klasy czwartej szkoły podstawowej przez gimnazjum , liceum , technikum, szkoły zawodowe w wylosowanych szkołach.
- ▶ Ankieta dla nauczycieli/dyrektorów zawierała 12 pytań dla uczniów 15.

Liczba uczniów biorących udział w badaniu 2016 roku według województw

- ▶ W badaniu uczestniczyło 19073 uczniów
w tym z województwa:

	liczba uczniów	%
▶ Wielkopolskiego	7889	41,4
▶ Pomorskiego	2243	11,8
▶ Zachodniopomorskiego	1803	9,5
▶ Podlaskiego	1164	6,1
▶ Małopolskiego	4802	25,2
▶ Lubuskiego	1172	6,1

Szacunkowa skala zjawiska

- ▶ Rzetelne oszacowanie tego zjawiska jest niezwykle trudne i wynika z dotychczasowej metodologii badania
- ▶ Według oceny nauczycieli : (ocena dotyczyła liczby takich uczniów w szkole)
- ▶ 2010 rok - 5,3 % tj. około 290 000 wszystkich uczniów tym czasie w kraju
- ▶ 2013 rok - 5,79% tj. około 292 000 wszystkich uczniów w tym czasie w kraju
- ▶ 2016 rok - 5,89 % tj. około 190 000 wszystkich uczniów w tym czasie w kraju
- ▶ Według oceny uczniów : (ocena dotyczyła liczby takich uczniów w klasie)
46,3% , czyli prawie co drugi uczeń, twierdzi, że w jego klasie są uczniowie, których rodzice wyjechali za pracą
- ▶ Według autodeklaracji: 20, 25% , co piąty uczeń ma rodzica pracującego za granicą ; według tego wskaźnika może to być liczba
640 000 uczniów w kraju.

Kto wyjeżdża

- ▶ W 92,21 % - jeden rodzic
- ▶ W 3,32 % - obydwój rodziców
- ▶ W 4,04 % samotny rodzic
- ▶ w tym :
- ▶ 82, 3% ojciec
- ▶ 10,4% matka
- ▶ 7,2% obydwój

Co według uczniów jest największą trudnością, gdy wyjeżdża rodzic/rodzice; N = 19073

- ▶ Tęsknota - 61,6%
- ▶ Brak wsparcia rodziców - 46,9%
- ▶ Samotność - 34,9%
- ▶ Nauka - 15,7%
- ▶ Niechęć do podejmowania obowiązków - 14,5%
- ▶ Bezradność - 14,4%
- ▶ Problemy w kontaktach z rówieśnikami - 9,2%
- ▶ Inne - 13,4%
- ▶ Nie wskazał/ła - 1,5 %

Częstotliwość kontaktów z rodzicami

- ▶ Codziennie - 48,8%
- ▶ Co kilka dni - 25,1%
- ▶ Raz w tygodniu - 6,7%
- ▶ Raz na dwa tygodnie - 4,4%
- ▶ Raz w miesiącu - 3,4%
- ▶ Raz na kilka miesięcy - 2,5%
- ▶ Kilka razy w roku - 2,3%
- ▶ Nie mam kontaktu- 6,8 %

Ogółem 3640 - 100%

Wyniki analizy czynnikowej: przeżywanym emocji, kto się opiekuje, na kogo mogą liczyć, czego oczekują

► Otrzymano 10 czynników:

I. Osoby, które liczą na pomoc sąsiadów i dalszej rodziny (nie ujawniają emocji) - zagubieni

II. Osoby liczące na pomoc dalszej rodziny i aktualnie jej podlegają, byli zadowoleni z wyjazdu - wyzwoleni

III. Osoby liczące na dziadków i ciocię wujków, mogą liczyć na pomoc także innych osób, oczekują pomocy od psychologa, pedagoga, chcą by interesowano się ich sprawami. Dzieci z rodzin problemowych, niewydolnych wychowawczo - wołające o pomoc

IV. Osoby nie mające oczekiwań pod adresem innych, potrzebują pomocy w nauce i chcą by ktoś interesował się ich sprawami - bezradni i nieufni

V. Osoby, będące pod opieką taty lub mamy i mogą na nich liczyć - przystosowani

C.d. opisu czynników

- ▶ VI. Osoby , które w mniejszym stopniu mogą liczyć na rodziców, wyrażają przekonanie że na nikogo nie mogą liczyć i faktycznie nikt się nimi nie opiekuje - dzieci osamotnione, w czasie wyjazdu odczuwali zadowolenie. Można przypuszczać, że pochodzą z rodzin problemowych - samotnicy
- ▶ VII. Osoby, którymi opiekuje się dziadek, babcia lub rodzeństwo , na nich mogą liczyć, liczą także na nauczycieli i koleżanki oraz kolegów - obojętni wobec rodziców
- ▶ VIII. Osoby przeżywające silnie emocje smutku, opuszczenia, braku spokoju nie potrzebujący od innych pomocy i interesowania się ich sprawami, można ich określić jako zbuntowanych
- ▶ IX . Osoby przeżywające niepokój i oczekujące zainteresowania ich sprawami
- ▶ X. Osoby obojętne w chwili wyjazdu, zaniepokojone, oczekujące od innych pomocy - Przeżywające ambiwalentne uczucia

Podsumowanie

- ▶ 1. Problemy dzieci, których rodzice wyjeżdżają do pracy za granicę są poważnym problemem społecznym i z tej racji wymagają wnikliwej diagnozy oraz wszechstronnej, indywidualnej, rodzicielskiej i instytucjonalnej pomocy w ich rozwiązywaniu
- ▶ 2. W pierwszym rzędzie należy zadbać o pracę i godziwe zarobki w Polsce, by rodzice nie musieli wyjeżdżać za pracą do innych krajów
- ▶ 3. W sytuacji decyzji o wyjeździe rodzica/rodziców za pracą potrzebna jest szeroka i wieloaspektowa kampania informacyjna o „kosztach” tego wyjazdu z punktu widzenia procesów rozwojowych ich dzieci
- ▶ 4. W stosunku do dzieci, których rodzice wyjechali za pracą potrzebna jest zindywidualizowana diagnoza ich potrzeb i serdeczna oraz życzliwa pomoc w nauce, relacjach interpersonalnych, spędzaniu wolnego czasu
- ▶ 5. Szerokie pole działalności otwiera się przed grupami rówieśniczymi, kierowanymi przez dorosłych